

Aanspraak

Afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen

Maart 2012

Overleven om te getuigen
Psychiater Max Hamburger overleefde Auschwitz en Buchenwald

Inhoud

Mag ik u even aanspreken? **3**

Nationaal Monument
Kamp Vught restaureert
Barak 1B **10**

Artikel 2 fonds mogelijk
voor Joodse vervolgd
in Indië **16**

Psychiater Max Hamburger
(92) overleefde Auschwitz
en Buchenwald **4**

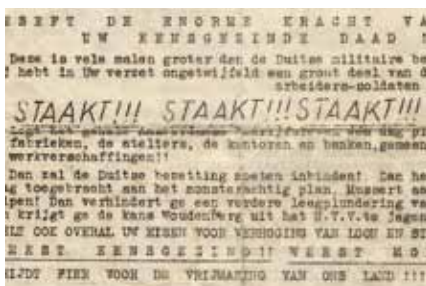
Lezingen: 'Helden en
Schurken' in het Verzets-
museum Amsterdam **11**

Zoek?! **20**

Première 'Requiem voor
Auschwitz' in De Nieuwe
Kerk op de Dam **9**

De Februaristaking
25-26 februari 1941 **12**

Vraag en Antwoord **22**

Puzzel **23**

Adressen / colofon **24**

Mag ik u even aanspreken?

Een opdracht met een gouden rand

Ons eerste jaar als uitvoerder van de wetten voor verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen zit er op. Een opdracht met een gouden rand. Het is geen zakelijke afstandelijke taak. Er komt veel bij kijken. Het gaat om pensioenen en uitkeringen aan ongeveer 32.000 land- of lotgenoten die heel wat hebben meegemaakt. Persoonlijke dienstverlening voor wie daar behoefte aan heeft, naast een correcte betaalservice. Daar ging het in de kern om. Maar voor mij is het een belangrijke erezaak.

Ik ben geboren in 1947 en heb dus de oorlog niet meegemaakt. Voor de directe naweeën van de oorlog was ik te jong. Voor de verhalen later, hoewel in onze familie slechts mondjesmaat, evenwel ontvankelijk. Ik weet niet waarom. Wanneer ik weer een flard van een gesprek van vader of moeder met oom, tante of vriendin opving, dan spitste ik mijn oren. Is dat allemaal echt gebeurd? Niet te bevatten.

Onlangs ben ik met een bijzonder gezelschap in mijn geboorteland Indonesië op bezoek geweest. Wij hebben vele plaatsen bezocht die voor de herinnering aan de oorlog in Nederlands-Indië van grote betekenis zijn. Alle erevelden op Java. Heel indrukwekkend. Het Ursulinenklooster in Bandoeng. Het gebouw van de Nederlands-Indische Spoorweg Maatschappij in Semarang, waar de Kempetai verhoren hield. De rode brug, Jembatan Merah, in Soerabaja waar hevig gevochten is. De kampen Ambarawa en Banjoebiroe. Wanneer je daar rondloopt en de gebeurtenissen op je in laat werken dan komt het toch veel dichterbij je dan je voor mogelijk kunt houden. Eenzelfde ervaring heb ik wanneer ik in Kamp Amersfoort of Westerbork ben.

Enkele van onze medewerkers zijn mee geweest met de jaarlijkse reis naar Auschwitz. Zij kwamen zeer onder de indruk thuis. Zo merken velen binnen de Sociale Verzekeringsbank dat we niet zo maar een taak mogen uitvoeren. Neen, het gaat hier om een heel bijzondere opdracht.

Erry Stoové

Voorzitter Raad van Bestuur Sociale Verzekeringsbank

'Als ik was gaan slapen, zou ik nooit meer wakker worden. Om te kunnen getuigen moest ik in leven blijven en die gedachte gaf mij de wil om tot het uiterste te gaan.' Max Hamburger staat op de wereldbekende foto van de dodenbarak in Buchenwald uit 1945, die vijf dagen na de bevrijding werd gemaakt door een Amerikaanse soldaat. In Aanspraak vertelt hij over zijn oorlogservaringen.

Ongewone jeugd

Op 10 februari 1920 ben ik in Amsterdam geboren als tweede zoon van de diamantair Hartog Hamburger en de modeontwerpster Julia Waterman. Mijn moeder maakte haute couture en moest vaak naar Parijs. Toen ik vier jaar was kreeg mijn vader een honkbal op het sportveld tegen zijn hoofd en stierf kort daarop. Van verdriet werkte mijn moeder steeds harder en bracht ons vaak bij mijn grootouders. In 1930 overleed mijn broer aan leukemie. Zijn dood gaf ons veel verdriet. Zo bleef ik alleen achter met mijn moeder en had een vrij ongewone jeugd.

Verzet

Dit leed in ons gezin inspireerde mij om in 1938 medicijnen te gaan studeren. Maar begin 1942 werd het openbaar onderwijs voor Joden verboden. Dankzij een baantje bij de Joodse Raad kreeg ik een 100.000 stempel in mijn Ausweis en was nog gevrijwaard van deportatie naar Westerbork. Zodra ze de transportlijsten gingen opstellen, wilde ik er

Overleven om te getuigen

Psychiater Max Hamburger (92) overleefde Auschwitz en Buchenwald

niet meer werken. In de zomer van 1942 mocht ik als coassistent aan de slag gaan in het Nieuw Israëlitisch Ziekenhuis, waar ik ook dit Ausweis kreeg. Hier ontmoette ik Jannie Bolle, een aardige verpleegster die mijn vriendin werd. In het lab leerde ik de stof Pyrifer kennen, een medicijn tegen syfilis. Als je Pyrifer intraveneus inspuit krijgt de 'patiënt' hoge koorts zoals bij malaria of tyfus. Dit middel gebruikte ik als truc om de Joodse opgeroepen voor de medische keurig in ons ziekenhuis 'Transportunfähig' te laten verklaren, zodat ze niet naar Westerbork gestuurd konden worden. Later kreeg ik hiervoor het verzetsherdenkingskruis. In maart 1943 hoorden we dat het ziekenhuis door de Duitsers leeggehaald zou worden. Tijdens de juni-razzia verstopten we patiënten onder wasgoed in de badkamers en zelfs in het mortuarium. De ernstig zieken lieten we onderduiken.

Onze laatste strohalm

In augustus 1943 kwam de SS-er Aus der Fünten met zijn manschappen het ziekenhuis liquideren. Zeshonderd personeelsleden en driehonderd patiënten moesten hun koffers pakken. Een collega-

verpleegster vertelde ons dat zij vrijgesteld was door het nieuwe 120.000 stempel met de handtekening van de secretaris van Aus der Fünten. Vliegenvlug kopieerde ik deze nieuwe gegevens met pen op onze Ausweisen en blies de inkt snel droog. In de hal stond Aus der Fünten ineens voor me. "Was machst du denn hier Mensch?" Hij eiste mijn pas en ik toonde mijn vervalsing. Hij had het niet door en zei: "Du..., weitermachen!" Die vervalsing bleek onze laatste strohalm, want niemand is teruggekomen. Met het restant verplegers en artsen moesten we verder werken in de Joodse Invalide op het Weesperplein. We probeerden weer zoveel mogelijk patiënten te redden. Omdat de SS besmettelijke ziekten vreesde werd een enkele zaal tot difterie- of roodvonkzaal verklaard. Ik kreeg daadwerkelijk difterie en lag een aantal weken in een isoleerkamer.

Het weerzien

Eenmaal beter verklaard moest ik naar het Portugees-Israëlitisch Ziekenhuis waar gemengd gehuwden werden gesteriliseerd. Samen met de meeste personeelsleden weigerde ik hieraan mee te

werken. Vanuit dit ziekenhuis kon ik via een verborgen deur in een villa ernaast komen en onderduiken. Inmiddels waren Jannie en ik in het geheim door een rabbijn getrouwd zodat we als stel konden onderduiken. Al snel bleek het veiliger om elders onder te duiken. Een neef van mij was getrouwd met de verzetsvrouw en juriste Lau Mazirel. Zij haalde ons op en bracht ons naar haar praktijkwoning op de Prinsengracht. Ook zorgde ze dat mijn moeder uit de Hollandse Schouwburg werd gered en bij ons kwam. Het was heel fijn om mijn moeder weer te zien, maar ze moest snel elders onderduiken. Kort daarna werden wij verraden en gearresteerd, verhoord en overgebracht naar kamp Westerbork. Mijn moeder is ook verraden. Op zondag 6 februari 1944 zag ik haar voor het laatst bij de strafbarak in Westerbork. We vielen elkaar huilend in de armen. Ik houd haar in leven door haar te gedenken. In Auschwitz ontmoette ik een bevriende radioloog, die tegelijk met haar was gedeporteerd. Hij vertelde dat mijn moeder was vergast op 6 maart 1944. Ik kwam er op 10 februari 1944 aan, maar zag haar niet meer.

Dit was mijn enige kans

Bij mijn aankomst schreeuwde een SS-er: "Ärtze und Pflieger beiseite stellen!" en ik voegde me bij dit groepje medici. In de artsenbarak werd ik ziek met koorts en diarree. Een Joodse verpleger uit Warschau ontfermde zich over mij omdat ik op zijn zoon leek. Om beurten onderwierp de kamparts ons aan een kort examen om te checken of wij wel echte artsen waren. Hij vond mij te jong om arts te zijn en ik moest dus toch met de Arbeitskommando's mee. Dat was de hel: slecht gekleed in de ijzige kou loodzwaar werk verrichten met een maximale overlevings-tijd van 3 maanden. Een Poolse verzetsstrijder raadde me aan het examen opnieuw te doen. Alle artsen hielpen me bij de voorbereiding. Boven verwachting mocht ik herkansen en slaagde. Vanaf dat moment werd ik erkend als arts en werd zwaar werk me bespaard. Overdag moest ik onder streng toezicht

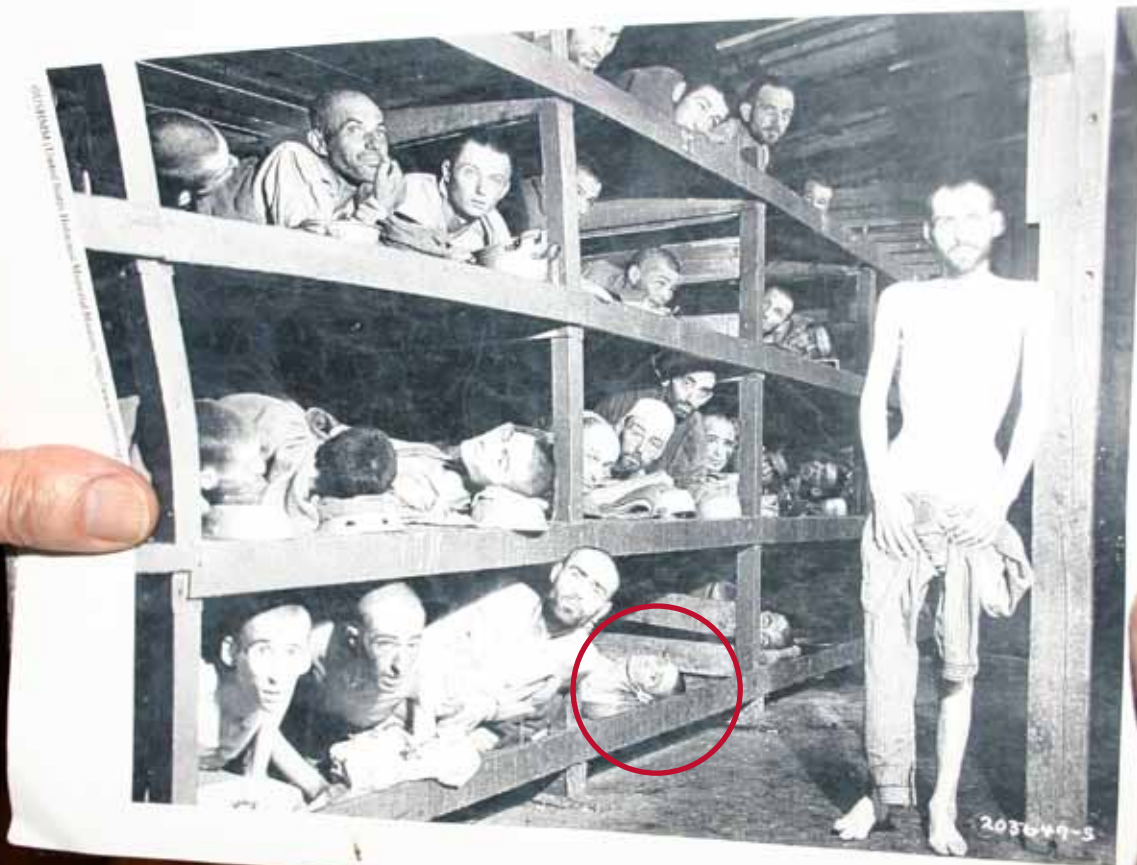
de barak schoonhouden, 's middags soep uitdelen en 's avonds luizencontrole houden. In april kreeg ik weer koorts en op 1 mei 1944 wilde ik me juist ziek melden, toen mijn nummer werd opgeroepen voor een keuring om als arts Hongaarse dwangarbeiders te verzorgen, die op transport gesteld werden. Dit was mijn enige kans om deze hel te verlaten. Met mijn hoge koorts zou ik nooit worden goedgekeurd, maar mijn medegevangene, Sally de Jong, de broer van de historicus Lou de Jong, bedacht de avond tevoren een list: "Je vraagt of je naar het toilet mag. Als ik de nummers die getemperatuur worden voorlees, zal ik jouw nummer niet noemen. Zodra ze klaar zijn met temperaturen, kom je terug en loop je ongemerkt mee met de goedgekeurde artsen." En zo redde hij mijn leven.

Tewerkstelling

Per trein werden we als hulpverleners samen met de Hongaarse dwangarbeiders gedeporteerd naar Silezië. In een onderafdeling van het uitgestrekte kamp Gross Rosen werd ons een oude fabriek als kliniek toegewezen. We moesten iedereen inenten tegen vlektyfus en werden in februari 1945 ondergebracht in een barak vol met luizen. Het enige hoopvolle waren berichten over oprukkende Russen en Amerikanen, die een medegevangene in een officierskamer stiekem bij de radio had opgevangen. Bij de ontruiming van het kamp moesten we in de sneeuw naar Tjechië lopen. Van daaruit werden we per trein via Praag naar kamp Flossenbürg in Beieren gebracht. Hier werkten 40.000 gevangenen in steengroeven en Messerschmitt-fabrieken. De kampbewakers kregen schietles waarbij gevangenen als levende doelen werden neergeschoten in het witte landschap. Dagelijks velde men doodvonnissen en werden gevangenen voor onze ogen opgehangen. Velen stierven van ondervoeding en uitputting. Het was gruwelijk om te zien. Om weg te komen van het zware werk in de steengroeven, meldde ik me aan als schoonmaker. Wonderlijk genoeg lukte het me soms om barakken te mogen schoonmaken.

Iemand moet het navertellen

Begin maart 1945 werden we gedeporteerd naar Ohrdruf, een werkkamp van Buchenwald. Hier werden ondergronds bomvrije fabrieken voor V-wapens gebouwd. Na ondergrondse explosies met dyna-

Max Hamburger: 'Ik woog nog maar 28 kilo, onderaan de vierde van links, dat ben ik.'

miet, moesten wij de brokken steen uit de gangen in treintjes verplaatsen. Door de combinatie van weinig eten en zwaar werk raakte ik een keer in coma. Met wat brood ging het wel weer. We moesten kort daarna vier dagen en nachten 80 kilometer door de sneeuw naar Buchenwald lopen. Medegevangenen dachten in mijn rugzakje nog wat brood te zien en sloegen tijdens hun aanval mijn bril van mijn gezicht, maar het was een stethoscoop. Mijn kapotte bril vond ik niet terug in de sneeuw, want als je treuzelde werd je neergeschoten. De wegen lagen vol met lijken van deze dodenmars. In kamp Buchenwald kon ik geen stap meer zetten en bleef op de grond liggen. Een SS-er schreeuwde naar me: "Du, aufstehen!" en schopte me hard in mijn maag. Doodsbang was ik dat hij zou schieten. Vervolgens zei hij: "Ach, Scheisse!" En hij liep door.

Degenen die nog in staat waren te lopen werden naar de appèlplaats geroepen om het kamp te verlaten, omdat de Amerikanen het kamp naderden. De stervenden werden naar de dodenbarak gestuurd, respectievelijk gesleept. Op 11 april 1945 werd Buchenwald bevrijd door het Amerikaanse leger. Vijf dagen na de bevrijding werd van ons de beken-

de foto gemaakt. Ik lig daar onderaan, de vierde van links. Toen ik daar zo lag raadde iemand mij aan naar de ziekenbarak te gaan, omdat ik het anders niet zou overleven. "Als ze je niet opnemen ga je in het gras er voor liggen. Als er dan een Amerikaan aankomt die jou ziet liggen, zorgt hij er wel voor dat je daarin wordt opgenomen". En zo is het gegaan. Met DDT poeder werd ik luisvrij gemaakt. Geen luizen méér en ik kreeg Amerikaanse babyvoeding! Voor mij was dat de bevrijding. Tijdens een nacht, in de ziekenbarak, wist ik: 'Als ik nu ga slapen, word ik niet meer wakker en ik moet kunnen getuigen van wat er met ons is gebeurd.' Ik vocht die nacht dus tot het uiterste tegen de slaap en daardoor overleefde ik het.

Kuren

Er werd ernstige tuberculose bij mij geconstateerd. Het Rode Kruis bracht me via luchthaven Erfurt per vliegtuig naar Eindhoven, waar het Philipsgebouw fungeerde als noodziekenhuis. Ik woog nog maar 28 kilo. Al snel werd ik van het overvolle ziekenhuis naar een sanatorium gebracht en naar diverse kuuroorden, het een nog vreselijker dan het ander. Het was Jannie, mijn toenmalige vrouw, die zelf Auschwitz en

Bergen Belsen had overleefd, die ervoor zorgde dat ik opgenomen werd in het sanatorium 'Hooglaren' bij Blaricum. Later, we woonden inmiddels in Amsterdam aan het Archimedesplantsoen, kreeg ik bezoek van mijn tante die na de Duitse inval via België naar Zuid-Afrika was gevlucht. Zij had gehoord dat ik de enige overlevende van de familie was en wilde me per se bezoeken. Aan haar dank ik mijn leven omdat zij 'Streptomycine' uit Zuid-Afrika liet overkomen, het eerste antibioticum tegen tuberculose dat toen in Nederland nog niet verkrijgbaar was.

Witte lelies

In 1950 voltooide ik mijn studie medicijnen en begon de specialisatie neuropsychiatrie. Mijn tante wilde me ophalen om naar Johannesburg te komen. Ze vloog samen met haar zoon en diens vrouw naar mij toe, maar hun vliegtuig verongelukte boven Rhodesië. Na mijn artsexamen in 1957 zorgde haar man voor mijn ticket naar Johannesburg. Ik kon bij hem komen wonen en werken. In het vliegtuig nam ik een grote bos witte lelies mee. Op het graf van mijn tante nam ik afscheid van mijn laatste familielid. Ik heb tranen met tuiten gehuild, toen pas kwam alles eruit. Je kon het je niet permitteren om in het kamp emotioneel te zijn. Je liet je alles welgevallen om te overleven. Hoewel mijn oom graag wilde dat ik bij hem bleef en alles goed voor me regelde, kon ik niet leven in een land met rassenscheiding. Terug in Nederland ging ik in het psychiatrische ziekenhuis Santpoort werken. Ondanks onze lotsverbondenheid ben ik van Jannie gescheiden en met mijn tweede vrouw in Limburg gaan wonen.

Lange tijd ben ik psychiater geweest en heb ik veel oorlogsgetroffenen kunnen helpen dankzij mijn eigen ervaringen. Tot ik het niet meer kon opbrengen om naar hen te luisteren. Helaas vond ik nooit een psychiater die mij kon helpen. Ik betreur dat ik een slechte partner was in eerdere huwelijken, omdat ik in de greep van het verleden leefde. Ik vind het lastig als mensen eisen aan mij stellen, dan word ik dwars. In mijn drie huwelijken heb ik acht kinderen gekregen. Ik ben gelukkig met mijn derde vrouw en zij geeft de ruimte die ik nodig heb om mezelf te kunnen zijn.

Interview en foto's: Ellen Lock

ten toon & te doen

Première 'Requiem voor Auschwitz'

3 mei in De Nieuwe Kerk op de Dam

NOS-uitzending op 4 mei

Op 3 mei 2012 vindt in De Nieuwe Kerk in Amsterdam de première plaats van het 'Requiem voor Auschwitz', gecomponeerd door Roger Moreno Rathgeb. Deze uitvoering wordt uitgezonden door de NOS op 4 mei.

Foto: John Baggen

Roger Moreno Rathgeb

Het 'Requiem voor Auschwitz' is gecomponeerd door een Sinti-muzikant, maar is als een monument bedoeld voor alle slachtoffers van Auschwitz. Meer dan 500.000 Roma en Sinti zijn door de nazi's vermoord; het is nog steeds het vergeten deel van de Holocaust. De Roma en Sinti vormen op dit moment de grootste minderheid in Europa en worden in veel, met name Oost-Europese, landen nog steeds gediscrimineerd. Het Requiem wil een dialoog tot stand brengen tussen alle Europese bevolkingsgroepen en hoopt regeringen er toe te brengen hun beleid ten aanzien van minderheidsgroepen in het algemeen en die van de Roma en Sinti in het bijzonder in gunstige zin te wijzigen. Het muziekstuk is

een krachtig statement tegen menselijk lijden. Het wordt uitgevoerd door het Sinti en Roma Filharmonisch Orkest uit Frankfurt met het Studenten Koor Amsterdam. Het hele jaar door zijn er uitvoeringen gepland in diverse Europese steden: 4 mei in Tilburg, 1 augustus in Krakau, 10 oktober in Boekarest, 24 oktober in Frankfurt, 4 november in Praag en 6 november in Boedapest.

Internationale conferentie

Op 6 mei wordt in Amsterdam een internationale conferentie georganiseerd met als titel: 'The Roma between past and future: reflections upon genocide, recognition and the resurgence of extremism and anti-Gypsyism.' Sprekers en deelnemers uit alle landen waar het Auschwitz Requiem wordt uitgevoerd zullen ingaan op de betekenis van het verleden voor de huidige situatie in Europa.

Digitale tentoonstelling: De vergeten genocide op de Roma en de Sinti

Het Nationaal Comité 4 en 5 mei maakte voor de website www.tweedewereldoorlog.nl een digitale tentoonstelling: 'De vergeten genocide op de Roma en de Sinti' die vanaf april online te zien is. Via het levensverhaal van zes kinderen uit onder andere Nederland, Oostenrijk, Duitsland en Tsjechië komt de bezoeker van deze digitale tentoonstelling meer te weten over het leven van Roma en Sinti vóór, tijdens en na de jaren van de nazi-vervolgung. Ook hieraan is internationaal samengewerkt met onder andere het Dokumentations- und Kulturzentrum Deutscher Sinti und Roma in Heidelberg en het Museum of Romani Culture in Brno, Tsjechië.

Voor meer informatie en reserveringen (noodzakelijk voor de uitvoering in Amsterdam)

International Gypsy Festival

Telefoonstraat 14, 5038 DM Tilburg.

Tel: 013 - 580 14 24, fax: 013 - 580 14 25

e-mail: info@requiemforauschwitz.eu

Nationaal Monument Kamp Vught

Eerste bouwhandeling restauratie Barak 1B

Te bezichtigen: vanaf 2013

Op woensdag 25 januari 2012 is begonnen aan de restauratiewerkzaamheden van Barak 1B, de enige nog op de authentieke plek staande barak van voormalig concentratiekamp Vught. In de oorlogsjaren werd de barak gebruikt als onder meer postkamer en kantine. Na de oorlog fungeerde de barak onder andere als kerk.

De restauratie wordt gerealiseerd na een intensieve lobby door Stichting Barak 1B, waarvan het bestuur wordt gevormd door vertegenwoordigers van Nationaal Monument Kamp Vught, het Museum Maluku en het Vughts Museum. Financiële ondersteuning van onder meer de provincie Noord-Brabant, het Nationaal Fonds voor Vrijheid en Veteranenzorg, het ministerie van VWS en diverse andere fondsen waren daarbij essentieel. De gemeente Vught heeft het project daadkrachtig en met financiële middelen ondersteund.

Na voltooiing van de restauratie zal Barak 1B zo spoedig mogelijk geschikt worden gemaakt voor zijn nieuwe bestemming: informatiecentrum en workshopruimte. In de barak zal een vaste expositie worden ondergebracht die ingaat op bijna 70 jaar geschiedenis ter plaatse. Er komt aandacht voor de verschillende, zeer uiteenlopende groepen mensen die korte of langere tijd op deze plek hebben ver-

Foto's: Jan van de Ven

bleven. Zo maakten politieke gevangenen en Joden, collaborateurs en geëvacueerde Duitse burgers, en tenslotte sinds 1951 Molukkers gebruik van de barak. Eén ding hebben zij allen gemeen: zij kwamen niet vrijwillig naar Vught. Daarnaast worden in de barak drie ruimtes ingericht waar scholen, en andere groepen kunnen deelnemen aan verschillende workshops die een verdieping bieden op de thema's.

Ten behoeve van de inrichting wordt nu een onderzoekstraject opgestart en wordt een projectplan uitgewerkt. Nationaal Monument Kamp Vught gaat na opening van het geheel (verwacht in de eerste helft van 2013) de barak exploiteren. Zo gaat de geschiedenis van Kamp Vught niet verloren voor volgende generaties.

Nationaal Monument Kamp Vught

Lunettenlaan 600, 5263 NT Vught

info@nmkampvught.nl, www.nmkampvught.nl

Tel: 073 - 656 67 64, tijdens kantooruren en in het weekend van 12.00 tot 17.00 uur, toegang gratis.

Zie ook: www.barak1b.nl

Helden en Schurken III: de bezetting blijft intrigeren

Lezingen: Verzetsmuseum Amsterdam

8 maart, 5 april en 3 mei

NIOD en Verzetsmuseum Amsterdam zetten succesvolle serie bijeenkomsten voort in samenwerking met NTR/VPRO en Historisch Nieuwsblad.

In de serie 'Helden en Schurken III' buigen toonaangevende gasten zich weer over de actuele betekenis van helden en schurken uit de Tweede Wereldoorlog. Alle bijeenkomsten vinden plaats in het Verzetsmuseum Amsterdam, Plantage Kerklaan 61 en starten om 15.30 uur.

Programma

Donderdag 8 maart

Biografen over fout: Bas Kromhout vertelt over zijn biografie van Henk Feldmeijer, Ad van Liempt over zijn boek Jodenjacht en David Barnouw over Meinoud Rost van Tonningen. Gespreksleider Frans Smits, hoofdredacteur van het Historisch Nieuwsblad.

Donderdag 5 april

Frits Barend interviewt drie oud-verzetsmannen: Wim van Norden van de Parool-groep, de heren Wellenstein en Goudswaard van het studentenverzet en Harry Verheij, 'de laatste Februaristaker'. Wat deden zij in de oorlog, wat waren hun drijfveren en wat kwam er van hun idealen terecht na de oorlog?

Donderdag 3 mei

'Jacht op fout' stelt de actuele opsporing en vervolging van mensen als Heinrich Boere en Klaas Carel Faber - beiden voormalige SS-ers - centraal.

Foto: NIOD

Verzetsmuseum Amsterdam

Plantage Kerklaan 61-A, 1018 CX Amsterdam
tel: 020 - 620 25 35, www.verzetsmuseum.nl

Openingstijden museum: di-vr: 10.00 - 17.00 uur,
za-zo-ma/feestdagen: 11.00 - 17.00 uur.

Reserveren

Reserveren is aanbevolen, tel: 020 620 25 35
of lezingen@verzetsmuseum.org

Entree per bijeenkomst 12,50 euro of 45,- voor een passe-partout. Met kortingspas 10,- of 35 euro voor een passe-partout (Museumkaart/vriendenpas/lezers Historisch Nieuwsblad)

ORGANISEERT IN ALLE BEDRIJVEN DE PROTEST-STAKING !!!
VECHT EENSGEZIND TEGEN DEZE TERREUR !!!
EIST DE ONMIDDELLIJKE VRIJLATING VAN DE GEARRESTEERDE JODEN !!!
EIST DE ONTBINDING VAN DE W.A.-TERREURGROEPEN !!!
ORGANISEERT IN DE BEDRIJVEN EN IN DE WIJKEN DE ZELFVERDEDIGING !!!
WEEST SOLIDAIR MET HET ZWAAR GETROFFEN JOODSE DEEL VAN HET
WERKENDE VOLK !!!
ONTTREKT DE JOODSE KINDEREN VAN HET NAZI-GEWELD, NEEMT ZE IN
UW GEZINNEN OP !!!!
B E S E F T D E E N O R M E K R A C H T V A N
U W E E N S G E Z I N D E D A A D ! ! ! ! !

Deze is vele malen groter dan de Duitse militaire bezetting!
Gij hebt in Uw verzet ongetwijfeld een groot deel van de Duitse
arbeiders-soldaten met U ! ! ! ! .

STAAKT!!! STAAKT!!! STAAKT!!!

~~Legt het gehele Amsterdamse bedrijfsleven één dag plat, de werve
de fabrieken, de ateliers, de kantoren en banken, gemeente-bedrijven
en werkverschaffingen!!~~

Fragment van het pamflet met de oproep tot de Februaristaking.

In de ochtend van 25 februari 1941 legde de bevolking van Amsterdam het werk neer uit protest tegen een razzia op Joodse stadsgenoten. Het was de eerste grootschalige verzetsactie tegen de Duitse bezetter in Nederland. Later op de dag verspreidde de staking zich naar de Zaanstreek, Haarlem, Weesp, Hilversum en Utrecht.

Een drietal deelnemers aan de Februaristaking kan het nog navertellen. We legden hen dezelfde vragen voor: 'Hoe raakte u bij de staking betrokken?', 'Wat heeft u gedaan op die dag?' en 'Zou u het weer doen?'.

De aanleiding van de Februaristaking

Vanaf de winter van 1940 werden bewoners van de Amsterdamse Jodenbuurt steeds meer lastig gevallen en bestolen door NSB-knokploegen en WA-ers. In ijssalon 'Koco' in de Van Woustraat, die gedreven werd door de Duits-Joodse vluchtelingen Alfred Kohn en Ernst Cahn, hadden enkele vaste klanten begin februari besloten een knokploeg te vormen om zich te verdedigen tegen de nazi's. De eigenaren hadden een fles met ammoniakgas, die normaliter gebruikt werd voor de ijsproductie, bij de ingang van hun zaak bevestigd om te gebruiken tegen mogelijke aanvallers. Op 19 februari 1941 wilde een patrouille van de Grüne Polizei de ijssalon binnendringen, waarbij ze bespotten werden met het bijtende gas. De betrokkenen werden gearresteerd.

De zaak werd op 20 februari aan Heinrich Himmler gerapporteerd. Op zijn bevel werden in het weekend van 22 en 23 februari in de

De Februaristaking

25-26 februari 1941

Jodenbuurt 424 Joodse mannen tussen de 20 en 35 jaar als represaille opgepakt en naar concentratiekamp Mauthausen gedeporteerd. Op zondag 23 februari was het zondagsmarkt in de Jodenbuurt, waardoor veel niet-Joodse Amsterdammers getuige waren van deze razzia. De Amsterdammers waren verbijsterd en hun woede over het Duitse optreden was groot. Het landelijke partijbestuur van de Communistische Partij van Nederland (CPN) en het bestuur van het district Amsterdam zagen directe aanleiding om een staking te organiseren. De oproep die uitging van de illegaal opererende CPN vond spontaan en massaal gehoor.

communisten te komen, maar ik zocht medestanders om iets te doen tegen de Duitsers. In dat oorlogsjaar werkte ik via de Gemeentelijke Arbeidsreserve bij de tram. Op 24 februari 1941 's avonds was er een vergadering op de Noordermarkt waar besproken is te gaan staken. 's Ochtends vroeg op 25 februari, nog voor de aanvang van de werkdag van de trambestuurders, spraken de CPN-leden al het trampersoneel toe in de verschillende remises en werd meteen overgegaan tot de staking. Uit protest tegen de anti-Joodse maatregelen besloten we die dag niet uit te rijden. Zo raakte ik eigenlijk vanzelf betrokken bij het verzet. Er moest iets gebeuren en aan de gevolgen van onze staking dacht ik toen nog niet.

Die staking gaf mij weer het vertrouwen in de mensen!

Harry Verheij, oud-wethouder van Amsterdam (1917): "Die razzia op ruim vierhonderd Joden maakte diepe indruk op ons. Dit konden we niet over onze kant laten gaan.

Door een ambtenarenverbod van vóór de oorlog mochten ambtenaren geen lid zijn van de CPN. De communisten waren dus illegaal georganiseerd en daardoor heel voorzichtig met het toelaten van nieuwe leden. Het was dus niet gemakkelijk om bij de

Harry Verheij, 1936 en 2012

Na enen werd de demonstratie van stakers en Amsterdammers op de Noorder- en Westermarkt uiteengedreven door de Nederlandse politie. Honderdvijftig stakers werden opgepakt en naar het Huis van Bewaring in het Lloydhotel gebracht. Ongeveer honderd stakers zijn na een paar dagen weer vrijgelaten, maar er zijn 22 stakers opgepakt en die kregen een proces in september. Begin maart werd een aantal organisatoren gefusilleerd op de Waalsdorpervlakte. Later werden nog 19 organisatoren opgepakt en die zijn op 19 november 1942 gefusilleerd in Soesterberg. Tot in de middag van de 26 februari reden de trams niet. De staking sloeg vanuit Amsterdam over naar de hele regio en legde het openbare leven lam. De Februaristaking was op dat moment uniek in Europa als collectieve actie van de bevolking tegen de bezetter. Ja, ik zou zo weer opnieuw meedoen; we hebben die Duitsers toen een rake klap gegeven! Tien maanden lang gingen we gebukt onder het juk van de bezetter en op die stakingsdag straalden onze ogen weer. Als je zo'n staking meemaakt, krijg je het vertrouwen weer terug in de mensen. Het volk was solidair met de Joodse bevolking en daar ben ik nog steeds trots op."

Ze halen onze mensen weg, pikken we dat?

Mien ten Dam-Pooters, oud-medewerkster naaiatelier (1917): "Mijn vader was eigenaar van café De Vriendschap op de Nieuwmarkt in de gezellige Jodenbuurt. Mijn twee broers, vier zussen en ik zaten bij de communistische jeugdbond De Zaaier. We schilderden 'Fascisme is moord' op de muren

Mien ten Dam-Pooters, 1944 en 2012

en raakten in de oorlog actief betrokken bij het verzet. Ik werkte als japonnennaaiester in het atelier van Doyes en Van Cuijk in de Sint Willibrordusstraat. Er werkten ongeveer tachtig vrouwen. Mijn vader had gezien hoe ze de eerste razzia hielden. Diezelfde avond kwam hij bij mij en mijn man langs en vertelde huilend dat de Joodse jongemannen allemaal op het plein werden verzameld, op hun hurken moesten gaan zitten en werden weggevoerd. Ik had hem nog nooit zien huilen. Er moest iets tegen gedaan worden. Mijn contactpersoon Jan Vlietman vertelde me dat we de volgende dag zouden staken en dat ik 's morgens vroeg op het Nassaplein de pamfletten zou krijgen. Ik stopte ze onder mijn jas alsof ik zwanger was en verspreidde ze in de Nassaubuurt. Met een vriend had ik afgesproken dat ik op mijn werk door het raam naar hem zou uitkijken. Op zijn teken van ja knikken moest ik het naaiatelier platleggen. Na zijn teken zei ik: "Dames, ze halen onze mensen weg! Pikken we dat?" En toen riep vrijwel het hele atelier: "Nee!" Iedereen legde zijn werk neer en liep mee naar buiten, zelfs onze cheffin. Een Joods meisje, dat verkering had met een Duitse soldaat, ging niet mee. We liepen allemaal naar de Noordermarkt. De hele stad staakte! Onderweg deelden we pamfletten uit met de oproep om te staken. We zeiden tijdens het lopen: "Noordermarkt, Noordermarkt" en iedereen liep meteen mee. Jan Vlietman sprak ons toe. Na afloop gingen we weer aan het werk. Mijn cheffin en ik moesten bij de directieleden Van Doyes en Van Cuijk komen. Tot onze opluchting vonden zij het stiekem wel een goede daad, maar zij waren ook bang dat deze actie hun de kop zou kosten. Ik zou zo opnieuw staken om de fascistten te laten zien dat we allemaal mensen zijn in plaats van onkruid zoals toen bepaalde bevolkingsgroepen werden genoemd."

Er bestaat niets ergers dan rassenwaanin!

Riek Milikowski-de Raat - schilderes, tekenares (1918): "Reeds voor de oorlog was ik actief bij de Internationale Rode Hulp (I.R.H), een organisatie die zich onder meer bezighield met de opvang en onderduik van politieke gevangenen uit Duitsland die naar Nederland vluchtten. Ook ons gezin hielp hieraan mee. Wij woonden met 7 personen in

Riek Milikowski-de Raat, 1939 en 2012

Amsterdam-West. Weliswaar te klein om mensen bij ons te laten slapen, maar zij konden wel met ons mee-eten en ook zochten we voor hen naar onderduikadressen. Mijn eerste man, Anton Winterink, had ik leren kennen via deze organisatie. Op zondagochtend 23 februari 1941 maakten we een wandelingetje door de stad en zagen toevallig hoe de razzia begon. Vanaf het Rembrandtplein werden door de Duitse politie Joodse mannen opgejaagd over de Blauwbrug. Zij renden voor hun leven. De bewoners stonden van achter hun ramen te gluren en wij riepen ze toe: "Doe open, doe open!", zodat de opgejaagde Joden nog zouden kunnen ontsnappen, maar ze deden hun deuren niet open! Geschokt keerden we naar huis terug. Via mijn verbindingsman, Wouter Kalf, kreeg ik de dag daarop een stapel manifesten met de oproep voor de staking: 'Staakt!, Staakt!, Staakt!' er op. Zoals gewoonlijk zaten we deze 's avonds met het hele gezin aan tafel te vouwen. De volgende dag stonden mijn broer Jan en ik voor dag en dauw op. Jan deelde de pamfletten uit bij de ingang van de Markthallen en de Reinigingsdienst. Ik ging op de fiets en gaf alle fietsers het pamflet. Voor mij viel er overigens niet veel te staken, want ik werkte in de huishouding bij de familie Gemmeke op de Nieuwendijk. De verzetsacties deed ik voor en na mijn werk. De volgende dag kon ik door een steeg zien dat er op het Damrak geen tram meer reed en zag ik ook de onrust op straat. Meer heb ik die dag van de staking niet gemerkt. Als ik nu weer in eenzelfde situatie zou verkeren zou ik opnieuw zo handelen: Er bestaat niets ergers dan rassenwaanzin! Ik houd mijn hart vast voor de toekomst en spoor de mensen in mijn schilderijen en tekeningen aan

Riek Milikowski-de Raat, stilleven "Februari-staking herdenking" I-III, olieverf op linnen 1980-1999.

De rode tulp symboliseert het verzet, de trompetnarcis als Davidster symboliseert de Jodenvervolgung, de sneeuwkllokjes in het groene klimopblad staan voor het nieuwe leven na de verschrikkingen van de oorlog.

tot nadenken. Deze tijd doet me sterk denken aan de crisis van voor de oorlog. Mensen beginnen nog steeds minderheden de schuld te geven. Er is maar een kleine groep die het ziet, maar de meeste mensen lopen op dit punt nog net zo onbezorgd over de wereld als toen."

Interview en recente foto's: Ellen Lock

De staking wordt jaarlijks op 25 februari herdacht bij het standbeeld "De Dokwerker" van beeldhouwer Mari Andriessen op het Jonas Daniël Meijerplein in Amsterdam. De herdenking staat in het teken van de blijvende strijd tegen fascisme en racisme.

Artikel 2 fonds n in Joodse afdelin

Betty Roos

Wuv-clïente Elisheva Abrahams-van der Velde in Israël werd na bezwaar in het gelijk gesteld door de Conference on Jewish Material Claims Against Germany (ook wel de Claims Conference genoemd). Dankzij deze toekenning is het nu ook voor vervolgd in Joodse afdelingen van Japanse kampen mogelijk om in aanmerking te komen voor het artikel 2 fonds dat 300 euro per maand uitkeert en door de Duitse overheid wordt bekostigd.

Het artikel 2 fonds van de Claims Conference is bedoeld voor Joodse vervolgingsslachtoffers die minimaal een half jaar in gevangenschap hebben doorgebracht of minimaal anderhalf jaar waren ondergedoken. Aanvankelijk kwamen alleen mensen in aanmerking die nooit eerder geld uit Duitsland hadden ontvangen. Tegenwoordig vormen de Duitse schade-uitkeringen (de Cadsu-betalingen) uit het begin van de jaren zestig geen belemmering meer voor dit fonds. Mensen met Wiedergutmachung of een Israëliisch invaliditeitspensioen voor door nazi's vervolgd, komen echter niet in aanmerking.

Elisheva Abrahams-van der Velde woont net als haar vriendin Betty Roos in Jeruzalem. Zij kennen elkaar nog uit de Indische kamptijd. Elisheva lichtte Betty in over de toekenning en als Betty aan de voorwaarden

U ook mogelijk voor vervolgd en slachtoffers van Japanse kampen

Elisheva Abrahams-van der Velde

van het artikel 2 fonds voldoet, kan ze ook in aanmerking komen voor de uitkering van 300 euro per maand. Beiden waren bereid om enkele vragen te beantwoorden.

Hoe kwam u op het idee om een aanvraag in te dienen bij de Claims Conference?

Elisheva: Mijn man, die in Europa vervolging had ondergaan, kwam niet in aanmerking omdat hij al een klein bedrag krijgt van Duitsland. Ik was in Indië geïnterneerd en omdat de Japanners samenwerkten met de Duitsers, probeerde ik of ik wel in aanmerking kwam. In eerste instantie kreeg ik een dossiernummer, maar daarna werd mij per brief meegedeeld dat er niet veel kans was en kreeg ik te horen: 'Wat u meemaakte in de oorlog valt niet onder het artikel 2 fonds.'

Op welke grond kreeg u toch uiteindelijk het artikel 2 fonds toegewezen?

Elisheva: In 2006 heb ik de papieren gestuurd en netjes gewacht tot 2008. Toen heb ik weer geschreven, want de aanhouder wint soms! Bij de Claims Conference accepteerde men uiteindelijk dat Duitsland bij Japan had aangedrongen op maatregelen tegen Joden. Men wilde daarna bewijs zien van internering in een Japans kamp. Ik had het originele grauwe documentje nog. In 2011 werd mijn aanvraag na bezwaar toegekend.

Hoe kent u elkaar?

Betty: Elisheva zat in de Werfstraatgevangenis in Soerabaja en in Tangerang en Adek in Batavia. Ik zat gevangen in Tjihapit in Bandoeng en in Adek, Tangerang en daarna weer in Adek. We kennen

Betty: De foto die ik stuur is in 1949 genomen toen Elisheva batmitsvah, dus 12 jaar, werd. Op de voorgrond zit Elisheva, uiterst links staat Betty Roos.

elkaar van het Adek kamp. Ik herinner me onze eerste ontmoeting nog goed. Ze vluchtte naar me toe met een tas heilige boeken, die door de Jappen verboden waren. We moesten snel een schuilplaats voor de boeken vinden, want als ze gevonden werden, dan zou er iets vreselijks kunnen gebeuren met Elisheva's moeder. Toen de kampbewakers naderden, stelde ik voor om op de boeken te gaan zitten en net te doen alsof we boter, kaas en eieren speelden in het zand. Elisheva zei dat het heilige boeken waren en dat we er niet op mochten zitten, maar dat hebben we toch even gedaan om erger te voorkomen. De boeken werden gelukkig niet ontdekt.

Waren er aparte regels voor Joden in het jappenkamp?

Elisheva: De Joden werden gescheiden van niet-Joden in kamp Adek en kamp Tangerang. De leidster van de niet-Joden was niet altijd even vriendelijk naar Joden toe, die als laatsten te eten kregen. Ik heb geen idee hoeveel Joodse gevangenen er waren, we waren toen kinderen van een jaar of zeven.

Betty: In Adek leefden we in een barak met Joodse en half-Joodse vrouwen en kinderen. Ook in de barakken daar vlakbij waren Joden ondergebracht. Een heel enkele keer bezocht ik een Christelijk vriendinnetje in een andere 'han' (blok) van wie ik twee knikkers had gekregen. De laatste keer, toen ik haar niet vond, gaf haar moeder mij een armbandje dat van het vriendinnetje was geweest. Ze zei erbij dat

Elisheva: Dit zijn onze kinderen en kleinkinderen. Psalm 92. vers 14: Die in het huis des Eeuwigen geplant zijn, zullen bloeien in G'ds huize.

ze een lange reis was gaan maken, zo sprak men toen over de dood van een klein kind. Die bezoeken in die andere 'han' vond ik wel eng. Ik was nog maar zeven jaar en weet dus niet of er echt verschil in behandeling was.

Kon u zich aan de Joodse leefregels houden in het kamp?

Elisheva: In het kamp heeft mijn moeder geprobeerd om onze Joodse achtergrond zoveel mogelijk levend te houden, zoals op Sabbat. Bij gebrek aan een wit tafelkleed op tafel, lag er een vaatdoek tussen ons in met het bordje eten. Mijn moeder had een gebedenboek waaruit wij iedere dag hebben gebeden. Ook heeft zij mij en andere kinderen Joodse les gegeven. Uit een brief van een overlevende vernamen we later dat mijn vader in het mannenkamp ook voordrachten heeft gehouden om zijn medegevangenen geestelijk te sterken. Hij is omgekomen bij de scheepsramp van de Junyo Maro. Ik heb nog een opbeurend bericht dat hij in het begin van de oorlog aan mijn moeder heeft gestuurd in de vorm van een recept: 'Neem een kop vol opgeruimdheid en een lepel vol goede moed, daags twee lepels zelfbeheersing, waar je een weinig kalmte indoet, etc.'

Betty: Op Sabbat dekte mijn moeder ons bruine kofertje met een wit servet en daarop zette ze de zilveren Sabbat kandelaars, maar zonder kaarsen, want die waren er niet in het kamp. We aten uit

zilveren vingerkommetjes, die dienden om je handen in te wassen, want onze borden waren gebroken toen ik de afwas deed. Mijn broertje was 2, mijn zusjes 3 en 8 en ik was 7 jaar. Tijdens de appels moesten we buigen voor de keizer van Japan en mijn oudste zusje zei: "Joden mogen alleen buigen voor God." Moeder stelde ons gerust en legde uit: "In de gegeven omstandigheden mogen wij dat wel." Die kampen waren gevangenissen omringd door hoge muren met uitkijktorens. Er was niets, alleen vreselijke honger.

Heeft u nog contact met andere Joodse overlevenden van de jappenkampen?

Betty: Na de oorlog raakte ik op de middelbare meisjesschool bevriend met zowel Christelijke als Joodse meisjes die in jappenkampen waren geweest. In Israël ben ik actief in de organisatie van Tempo Dulu. De in Wenen geboren Shoshanna Lehrer, die vanwege de nazi's naar Indië vluchtte en bij ons in het kamp zat, richtte deze vereniging op. Bij de ontmoetingen brengen de leden een rijsttafel gerecht mee en de maaltijd wordt gegeten na het programma van dans, muziek en lezingen.

Elisheva: Wij kwamen elkaar weer tegen op de Joodse lagere school Rosj Pina in Amsterdam. Zestig jaar later ontmoetten we elkaar in Jeruzalem bij een gamelan voorstelling voor Tempo Dulu leden.

Interview: Ellen Lock

Informatie artikel 2 fonds

Uitkeringen van het artikel 2 fonds worden niet gekort op de pensioenen en uitkeringen van de Nederlandse wetten voor verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen. Informatie over het artikel 2 fonds van de Claims Conference voor Joodse vervolgdgen vindt u op de website www.claimcon.org (aanvraagformulieren zijn digitaal beschikbaar).

Als u schriftelijk uw verzoek wilt indienen kan dit ook:

Voor verzoeken uit Europa

Claims Conference Article 2 Fund
Sophienstrasse 44, 60487 Frankfurt am Main,
Germany, tel: +49 69 970701-0
fax: +49 69 970701-40
e-mail: A2-HF-CEEF2@claimscon.org

Voor verzoeken uit Israël

Claims Conference Article 2 Fund
P.O.B. 29254, Tel Aviv 61292, Israël
tel: 03-519-4400, fax: 03-624-0047
e-mail: info@claimscon.org

Voor verzoeken uit Amerika en alle andere landen

Claims Conference, 1359 Broadway,
Room 2020, New York, NY 10018, USA
tel: +1-646-536-9100, fax: +1-212-679-2126
e-mail: info@claimscon.org

Als u een aanvraag doet, zal gevraagd worden naar een bewijs van uw internering. Bent u erkend als vervolgingsslachtoffer bij de Wuv, dan kunt u de afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen (adresgegevens zie achterzijde van dit blad) verzoeken om een Engelstalige verklaring over uw internering op te stellen. U kunt een dergelijk verzoek per e-mail richten aan info.wvo@svb.nl

Zoek?!

De redactie stelt cliënten in de gelegenheid een korte advertentie (maximaal 100 woorden) te plaatsen. Hieraan zijn geen kosten verbonden. Ontvangen oproepen kunnen niet direct worden geplaatst, omdat er veel verzoeken binnenkomen. De redactie neemt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud van de oproepen. Alle oproepen zijn te zien op de website www.svb.nl/wvo of www.pur.nl

Ik ben een zoon van Jan Sietse Nicolaas Henricus de Vries. Hij heeft de ramp met de Junyo Maru overleefd maar is later, 12 mei 1945, aan de Pakan Baroe spoorlijn overleden en begraven in kamp 2. Zijn er nog mannen (dat moeten zo langzamerhand wel de sterken onder de sterksten zijn!) die hem hebben gekend en ons nog iets over hem kunnen vertellen? Wij, mijn zussen en ik, zijn erg benieuwd! Jan E. de Vries, Hoevenbos 206, 2716 PT Zoetermeer, tel: 079 - 342 92 16, e-mail: je.de.vries@kpnmail.nl

Ik ben op zoek naar de heren J. Jansen en Mooij. Volgens mijn moeder kwamen de heren uit West-Brabant/Zuid-Holland? Zij waren in dienst bij de K.L. op Soerabaja. Samen met mijn vader Bernhard Kregting als sergeant bij de KNIL werkzaam. In het jaar 1949 - plusminus december 1950 - woonden we in de Schutstal van Woudenbergstraat 24. De heer Jansen bracht mijn broer en mij naar school op de Darmo Boulevard met een masterjeep. In mei 1950 werd mijn jongste zusje geboren en de heer Janssen werd haar peetoom. Mw. M.E. Mantenkregting, Fringslaan 21, 6471 EN Engelshoven, tel: 045 - 353 24 56.

De naam van mijn moeder is Jeannette Vrouwes-Pieters, geboren 21 februari 1905, overleden 5 september 2004. Tussen de papieren van mijn moeder, die in 2004 is gestorven, 99 jaar oud, vond ik een boodschappenlijstje uit het jappenkamp met daarop een aantal Indische producten en boodschappen

en ook een aantal namen vermeld: mevr. v.d. Velde 1906, Ans v.d. Velde 1927, Greet v.d. Velde 1933, Piet v.d. Velde 1941. Wie kent deze mensen? Reacties graag naar: Mw. L. Vrouwes, Akkersplein 33, 8443 AN Heerenveen, tel: 051 - 363 32 13, e-mail: l.vrouwes@hetnet.nl

Ik zoek: Samuël (Max) Schreeuwer, die medio augustus 1943 via de kampen Vught en Westerbork op 15-11-1943 naar Auschwitz is gedeporteerd, transportnr. 944 en in oktober 1944 is omgebracht. Er bestaat een foto, uit de jaren '30 (briefkaartformaat) waar hij samen met een vrouw opstaat in een soort padvindersoniform. Ik heb de foto ongeveer 30 jaar geleden gezien. Aan de zijkant van de foto staat de naam van mijn vader vermeld en aan de andere kant haar naam. Helaas lette ik daar toen niet op. Ik hoop dat haar familie mij een kopie kan geven van die foto. Kosten worden uiteraard vergoed. Reacties graag naar: Esther Kuipers, Burg. Patijnlaan 1224, 2585 CH Den Haag, tel: 070 - 350 46 62 of 06 - 108 408 76, e-mail: droppiekuipers@yahoo.com

Ben sinds kort in het bezit van een klein licht-metalen doosje (7/4/2cm) met op de bovenzijde ingekrast de naam A.G. Busser STB 7118 8-12-41. STB zal wel zijn stamboeknummer zijn en de datum is die van de dag na Pearl Harbor. Zijn er nog nabestaanden die belangstelling hebben voor dit kleinood? Zo niet dan gaat het naar het IHCB in Arnhem. Graag melden bij Joost van Bodegom, Roekebosk 19, 9244 HC Beetsterzwaag, tel: 0512 - 381 489, e-mail: joosjepek@hetnet.nl

Mijn naam is Joe de Haan en ik zoek een jongetje die tijdens de jaren 1943-45 nabij Holwerd in Friesland bij boeren was ondergebracht. Zijn naam is mij niet bekend, hij was ongeveer 8-10 jaar, hij bracht ons, Appie Rijksman, ook een Joodse onderduiker en mij, iedere morgen eten dat de boerin had

gemaakt. Het was een Joods kind, want op zekere morgen vroeg ik hem of hij van Kugel met peren hield en zijn reactie was onmiddellijk: 'Ja, heerlijk'. Na de bevrijding heb ik met mijn vrouw Cecilia dit kind met zijn moeder opgezocht in hun woning aan de overkant van het IJ in Amsterdam-Noord. Het zou voor mij geweldig zijn, als iemand meer informatie heeft. Mijn adres is: Joe de Haan, 2/6 Judith Street, Carnegie 3163, Melbourne, Australië, tel: +61 (0)3 957 884 33, e-mail: joedehaan@dodo.com.au

Het gaat om Fritz Fichtel (geboren omstreeks 1914). Zijn zusters zijn Friederika en Annie, allen kinderen van Fichtel-Moestinah. Zij woonden in Lawang. Mijn opa Fichtel heeft als militair in Atjeh gevochten. Laatstelijk werkzaam in een psychiatrische instelling in Lawang. Vlak voor de oorlog werd Fritz als landstormer in militaire dienst opgeroepen. Hij was betrokken in de laatste verzetshaard tegen de Jappen rondom Bandoeng. Hij is als vermist opgegeven en misschien is hij bij die laatste gevechtshandelingen gesneuveld. Wie kan mij over bovenstaande Fritz informeren? Elk aanknopingspunt is welkom! Dhr. F.E.F. Mac Gillavry, Gerard Bruningstraat 10 a, 6416 EB Heerlen, tel: 045 - 850 30 04, e-mail: macgillavry-dohmen@ziggo.nl

Er is een fraai herbarium gevonden van een Joodse onderduik(st)er. De maker komt in 1940 naar Den Haag. Welke Joodse onderduikers maakten dit herbarium? De beschreven planten komen uit landgoed Duinrell, tussen 1940 en september 1943. Het zou van een jong meisje kunnen zijn die op het Joods Lyceum heeft gezeten. Mogelijk is er een link met Freddy D.L. da Silva (biologieleraar). We zoeken: a) de auteur(s) van het herbarium, b) het onderduik-gastgezin, in de buurt van Duinrell, c) wie er eventueel assisteerde bij het zoeken naar herbariumplanten. Zelfs vage aanwijzingen zijn welkom bij Suzanne Rodrigues Pereira, Nieuwe Keizersgracht 20,

1018 DS Amsterdam, tel: 06 - 512 319 44, e-mail: srpsrp@me.com, of Rolf Nihom: (oud-leerling lyceum Fisherstraat) m.s.r.nihom@hetnet.nl

Mijn naam is Kees Blom geb.19-8-38 te Soerabaja. Ik ben op zoek naar vriendinnetje Tineke Hilhorst.

Die wij (mijn zuster en ik) ontmoet hebben, na de jappenkampen, in Soerabaja, bij de fam. Leuverzanje? We waren ongeveer 5 à 7 jaar. We speelden op het platte dak van het huis, en met knikkers. En wat me bij staat, is dat Tineke een knikker in haar neus stopte, en wel zo diep, dat ze naar het ziekenhuis moest om de knikker te laten verwijderen. Ik zou graag wat meer willen weten over die tijd. Reactie graag naar K. Blom, Pelikaanweg 49, 1796 NP De Koog (Texel), tel: 0222 - 761 744, e-mail: Kees.Blom21@gmail.com

Bijgaande foto is genomen in 1947 te Jozeboko (Noordwijk / Wijk aan Zee?)

Mijn naam is Peter Joseph Behrends en ik ben op de foto uiterst rechts 2e rij van boven (met pony-haar). Graag wil ik in contact komen met anderen op de foto. Op de foto ben ik 5 jaar oud. Het enige wat ik me ervan kan herinneren is, dat één van de leidsters Betsy heet. Voor zover ik weet woonde ze in Amsterdam op de Koninginneweg. Als iemand zich herkent of andere informatie kan geven: P.J. Behrends, Postbox 271, Kfar Chabad, Israël, tel: +972(0)3 - 960 60 48, e-mail: opto42@gmail.com

Vraag & antwoord

Ik kreeg een brief van mijn pensioenfonds dat ik volgend jaar rekening moet houden met een mogelijke verlaging van mijn pensioen. Zijn er ook gevolgen voor mijn uitkering als oorlogsslachtoffer?

Periodieke uitkeringen op grond van de Wuv en Wubo volgen de ontwikkeling van het minimumloon en zijn recentelijk nog verhoogd met 0,79%. De hoogte van uw uitkering als oorlogsgetroffene is onder meer afhankelijk van uw inkomen, waar de betaling van uw pensioenfonds onderdeel van uitmaakt. Bij de vaststelling van uw uitkering is destijds dan ook rekening gehouden met de hoogte van dit pensioen. Als de aangekondigde verlaging volgend jaar ook echt doorgaat, kunt u op dat moment een aanvraag indienen om uw uitkering opnieuw te laten vaststellen. Op basis van al uw actuele inkomsten op die aanvraagdatum zullen wij uw uitkering dan opnieuw vaststellen als deze met meer dan 1% van uw grondslag kan worden verhoogd. Het bovenstaande geldt ook voor de vaststelling van de buitengewone pensioenen op grond van de Wbp, Wbpzo en Wiv. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onze medewerkers cliëntsservice op 071 - 535 68 88.

Ik heb gehoord dat oorlogsgetroffenen ouder dan 70 jaar thuis een uitbreiding van de huishoudelijke hulp van een dagdeel naar twee dagdelen per week kunnen krijgen, is dat juist?

De vergoeding voor een dagdeel (dit is een halve dag tot maximaal vier uur) is bedoeld voor het zwaardere huishoudelijke werk. Een uitbreiding naar twee dagdelen kan worden toegekend als u beperkingen heeft voor het uitvoeren van licht huishoudelijk werk. Als u 70 jaar of ouder bent, geldt hiervoor niet de eis dat deze beperkingen moeten voortkomen uit aandoeningen die door verzet, vervolging of oorlogsomstandig-

heden zijn ontstaan. Als u een aanvraag indient voor de uitbreiding van de hulp, zal dus medisch moeten worden beoordeeld of u beperkingen heeft waardoor u geen lichte huishoudelijke werkzaamheden kunt verrichten. Naast uw eigen verklaring over wat u nog wel en niet kan doen, zal het opstellen van een sociaal rapport en een gesprek met een van onze artsen voor die beoordeling noodzakelijk kunnen zijn.

Mijn vrouw is herstellende van een operatie en daarom krijgen we nu tijdelijk extra hulp in huis van onze gemeente via de WMO. Heeft dat gevolgen voor de Wuv-vergoeding die zij ontvangt voor huishoudelijke hulp?

De huishoudelijke hulp die u nu tijdelijk op grond van de Wet Maatschappelijk Ondersteuning (WMO) van uw gemeente ontvangt, heeft geen gevolgen voor de vergoeding die uw vrouw van de Wuv ontvangt.

Betaaldata 2012

Hieronder is aangegeven wanneer wij onze betalingsopdrachten aan de banken versturen.* Afhankelijk van uw bank kan het nog enkele dagen duren voordat het bedrag op uw rekening staat.

16 januari	15 mei	14 september
15 februari	15 juni	15 oktober
15 maart	16 juli	15 november
16 april	15 augustus	14 december

Voor vragen hierover belt u het telefoonnummer op de betalingsmededeling.

* Betaalopdrachten voor de Wet Buitengewoon Pensioen verlopen via de Stichting 1940-1945.

1		2	3	4	5			6	7	8	9	10		11
		12					13		14					
15	16		17			18		19		20			21	
22		23		24	25				26			27		
28			29		30						31			
32			33	34					35	36			37	
		38				39		40		41		42		
	43							44						
45		46				47	48			49				50
51	52		53		54				55				56	
57		58			59	60		61			62	63		
64				65						66		67		
68			69			70				71	72		73	
		74			75				76			77		
78								79						

PUZZEL

Los het kruiswoordraadsel op en breng daarna de letters uit het diagram over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingsbalk. Uw oplossing kunt u voor 1 mei 2012 sturen naar:

SVB-Vestiging Leiden
Afdeling Verzetsdeelnemers
en Oorlogsgetroffenen
Redactie van Aanspraak
Postbus 9575, 2300 RB Leiden

Uw oplossing:

50	32	41	74	53	-	72	27	9	19	60
----	----	----	----	----	---	----	----	---	----	----

Horizontaal

1 Caribisch eiland **6** kruidenrij **12** in mindering gebracht **14** sluis **15** Bijbelse plaats **17** spel **18** mejuffrouw **20** persoonlijk voornaamwoord **21** Zeer Eerwaarde **22** pit **24** uit de hoogte **27** Europeaan **28** oevergewas **30** verveeld **31** jongen **32** loofboom **33** zenuwtrek **35** gestold vleesnat **37** reeks **38** betalingsbewijs **39** iep **41** grappenmaker **43** buste **44** toegang **46** aanwijzend voornaamwoord **47** zangstem **49** huivering **51** reeds **53** gravure **55** 1000 kg **56** Frans lidwoord **57** schrander **59** specerij **62** afvoer **64** heidemeertje **65** reptiel **67** deurschel **68** voegwoord **69** bolgewas **70** Scandinavische munt **71** thans **73** firma **74** welige groei **76** scheepsdoek **78** liniaal **79** andere naam voor Nederland.

Verticaal

1 vers **2** zangnoot **3** papegaai **4** contant **5** voltooid **7** trekdier **8** geledpotig dier **9** verzot (op) **10** vogelproduct **11** zinnelijk **13** materiaal **16** trip **18** loskorrelig **19** kledingstuk **21** zanik **23** par exemple **25** alfabet **26** mager **27** populair **29** wild spelen **31** aangifte van koopwaren **34** ijver **36** inleidende muziek **38** poging tot kopen **39** familielid **40** voorzetsel **42** opstootje **45** keukengerei **48** gladakker **50** land in Europa **52** aardig **54** bronwater **55** vlekkenwater **56** zijde van een schip **58** voegwoord **60** ik (Latijn) **61** plaats in Gelderland **63** rivier in Rusland **65** deel van de voet **66** rap **69** niet thuis **72** nachtroofvogel **74** overmatig **75** dwarsmast **76** op die manier **77** Los Angeles.

Uit de goede oplossingen worden de namen getrokken van een eerste (€ 75), een tweede (€ 50) en een derde (€ 25) prijswinnaar. In het volgende nummer van Aanspraak maken we de oplossing van deze puzzel en de namen van de drie prijswinnaars bekend. (N.B. medewerkers zijn van deelname uitgesloten).

Prijswinnaars decemberpuzzel 2011:

De juiste oplossing was: sneeuwpop. De winnaars van de decemberpuzzel 2011 zijn: mw. A. Stolk-Bongers, Seaview Down, Australië (1e prijs); dhr. J. de Haas, Ramat Gan, Israël (2e prijs); dhr. F.A. Versteegh, Losser, Overijssel (3e prijs). Van harte gelukgewenst! U ontvangt het bijbehorende geldbedrag zo spoedig mogelijk op uw bankrekening.

Adressen / colofon

Correspondentieadres

Sociale Verzekeringsbank
Afd. Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen
Postbus 9575, 2300 RB Leiden

Bezoekadres

Stationsplein 1, Leiden
tel: 071 - 535 65 00, fax: 071 - 576 60 03
e-mail: info.wvo@svb.nl of info@pur.nl
website: www.svb.nl/wvo of www.pur.nl

Israël

Nederlands Informatie Kantoor (NIK)

Sha'arei Ha'ir, 216 Jaffa Street, 5th floor
94-383 Jerusalem
tel: +972 (0)2 537 2991, fax: +972 (0)2 537 7041
e-mail: office@wuvisrael.org

Indonesië

Ambassade v/h Koninkrijk der Nederlanden

Jl. H.R. Rasuna Said Kav. S-3 Kuningan, Jakarta 12950
tel: +62 (0)21 524 8200, fax: +62 (0)21 525 0443
e-mail: jak-wuv@minbuza.nl
website: <http://indonesie.nlabassade.org>

Verenigde Staten

Consulate General of the Netherlands

War Victims Department (WUV)
11766 Wilshire Boulevard, suite 1150
Los Angeles, CA 90025
tel: +1 877 388 2443 (Toll free), fax: +1 310 478 3428
e-mail: loswuv@gmail.com, website: www.sanfrancisco.the-netherlands.org

Canada

Consulate General of the Netherlands

War Victims Department (WUV)
1, Dundas Street West, suite 2106
Toronto, Ontario M5G 1Z3
tel: +1 416 598 2534 ext. 230, fax: +1 416 598 8064
e-mail: tor-wuv@minbuza.nl, website: www.toronto.the-netherlands.org

Australië

Consulate-General of the Netherlands

War Victims Department (WUV)
Level 23, Tower 2, 101 Grafton Street
(corner Grosvenor St), Bondi Junction NSW 2022
tel: +61 (0)2 9387 6644, fax: +61 (0)2 9387 3962
e-mail: syd-wuv@minbuza.nl, website: www.netherlands.org.au

Aanspraak is een gezamenlijke uitgave van de Sociale Verzekeringsbank en de Pensioen- en Uitkeringsraad.

De Sociale Verzekeringsbank (vestiging Leiden) verzorgt de uitvoering van de Nederlandse wetten voor Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen. Met al uw vragen kunt u daar terecht. Aanvragen voor deze wetten van nieuwe klanten worden beoordeeld door de Pensioen- en Uitkeringsraad. De PUR stelt ook het beleid voor deze wetten vast.

Aan de inhoud van de artikelen kunnen geen rechten worden ontleend. Overname van (delen uit) dit magazine mag uitsluitend geschieden na schriftelijke toestemming van de redactie.

Redactieadres

SVB, t.a.v. Aanspraak
Postbus 9575, 2300 RB Leiden
tel: 071 - 535 65 00

e-mail: aanspraak.wvo@svb.nl
aanspraak@pur.nl

website: www.svb.nl/wvo
www.pur.nl

Oplage 35.000 exemplaren

Interviews en tekst

André Kuijpers, Ellen Lock

Drukwerk

MediaCenter
Rotterdam

Foto's

John Baggen, Ellen Lock, Private H. Miller, NIOD, Jan van de Ven, Norbert Voskens (foto Erry Stoové)

Coverfoto Ellen Lock

Vormgeving

Irene de Bruijn, Ellen Lock

Voor slechtzienden is de gesproken versie van Aanspraak gratis op CD-rom verkrijgbaar.

English translations of selected articles in Aanspraak can be found on our website: www.svb.nl/wvo or www.pur.nl